

Zvlášť potřebné jeví se dnes statistické pozorování takových procesů, jako je soustředování a oceňování informací o vlastních vojskách i o nepříteli, o radiační situaci, o terénu a o povětrnostních podmínkách, dále pozorování procesů zevšeobecňování těchto informací a přípravy z nich potřebných údajů pro přijetí rozhodnutí velitele. Stejně nutné je zjišťovat údaje z procesů předávání bojových úkolů podřízeným vojskům a z oceňování účinnosti bojové činnosti vojsk a bojových prostředků v různých podmínkách operačně taktické situace. Není třeba zdůrazňovat, že počet takových pozorování v každém pozorovaném jevu musí být velmi rozsáhlý a že pozorování musí probíhat v přibližně stejných podmínkách.

Statistická analýza může ukázat nejen kritéria efektivnosti různých bojové techniky nebo bojové činnosti vojsk, ale ujasní nám často i matematické závislosti těchto kri-

terií na různých faktorech. Tak bude možno postupně získávat podklady pro programování počítačích strojů nebo jiných prostředků automatizace velení.

Domnívám se, že již tyto uvedené důvody i když jsou velmi neúplné, dokazují naléhavou potřebu, aby se naše operačně taktické katedry zabývaly statistikou a aby jim také pro tuto práci byly zabezpečeny potřebné podmínky.

Zdůrazněním potřeby statistiky pro naši vojenskovojeveckou práci v současné době nechci nijak snižovat potřebu důkladných znalostí ostatních způsobů zkoumání, zvláště znalostí zákonů marxistické dialektiky a logiky. I statistická metoda má omezené možnosti. Musí být proto vždy používána v těsném spojení s logikou a dialektikou. Příslušníci operačně taktických kateder musí proto dobře znát a umět používat ve vojenskovojevecké práci jak statistiku, tak i dialektiku a logiku.

Jsem si vědom toho, že v tomto diskusním příspěvku jsem nevyčerpal všechny otázky možnosti, forem a metod vojenskovojevecké práce operačně taktických kateder. Takový cíl jsem si ani před sebe nestavěl. Chtěl jsem ukázat pouze ty problémy našich kateder ve vojenskovojevecké práci, které jsou podle mého názoru velmi aktuální a které je třeba řešit dnes jak u nás, tak i nalézt pro ně pochopení u nadřazených složek a u vojsk. Jsem přesvědčen, že společně úsilí všech uvedených složek a i některé zde uvedené problémy mohou pomoci k tomu, aby operačně taktické katedry vojenských akademií lépe plnily úkoly, které dnes ve vojenskovojevecké práci před ně staví velení armády.

Kolektivnost a komplexnost ve vojenskovojevecké práci - základní předpoklad úspěšného řešení problémů soudobého vojenství

Plukovník

doc. CSc Jaroslav Mašek

1. *Kolektivnost a komplexnost* v řešení úkolů vojenskovojevecké práce má stejně jako ve všech ostatních vědních oborech značný význam a je vskutku spolu s požadavkem perspektivnosti vědecké práce rozhodující pro včasné, plné a hcdnotné řešení výzkumných úkolů rozvoje soudobého vojenství.

I když jsou pro úspěšné rozvíjení uvedených dvou forem vědecké práce v socialistické společnosti všechny předpoklady a podmínky jako plánovitost vědecké práce, všestranná výchova celé společnosti k uplatňování rozhodující úlohy kolektivu, nebyvalý rozvoj všech vědních oborů, zejména těch, na nichž je vojenství nejvíce závislé, vysoká nasycenost naší lidové armády tou nejpokrokovější a nejsložitější bo-

jovou technikou a vysoce vzdělanými velitelskými a inženýrsko-technickými kádry, je stupeň kolektivnosti a komplexnosti řešení hlavních úkolů vojenskovojevecké práce v naší lidové armádě stále nedostačující. Při jejich prosazování je třeba stále bojovat nejen s buržoasnými přežitky a pozůstatky starých individualistických názorů v myslích vojenskovojeveckých pracovníků, ale kromě toho je třeba ještě bojovat i s nesprávným výkladem principů kolektivnosti a komplexnosti i s chutí jednotlivých pracovníků kolektivně pracovat. Kolektivní a komplexní zpracovávání zásadních úkolů je totiž podstatně náročnější na kvalitu práce jednotlivých pracovníků, zato však přináší daleko lepší výsledky.

Není naším úmyslem zdůrazňovat spe-

ciflnost vojenskovoědecké práce, naopak stále propagujeme všeobecnou platnost hlavních zásad forem a metod provádění vědecké práce pro všechny vědní obory a z toho vyplývající nutnost účinnějšího přejímání zkušeností a poznatků z metodiky a forem provádění vědecké práce ze všech ostatních vědních oborů. Přes to je třeba se zmínit o jedné podstatné zvláštnosti vojenskovoědecké práce, která jistě podtrhuje a zvýrazňuje nutnost kolektivního a komplexního zpracovávání vojenskovoědeckých úkolů. Je to *mnohostrannost vojenskovoědeckého zkoumání*, která je ovlivněna tím, že válku a její zákonitosti nelze zkoumat odtržené od života společnosti, od politiky tříd, v jejichž zájmu je vedena, od společenského a státního zřízení bojujících stran a od dosaženého stupně výroby, vědy a kultury. Při zkoumání toho kterého způsobu bojové činnosti je nutno současně brát v úvahu různorodou bojovou techniku a prostředky ničení, morálněpolitické kvality vojsk, organizační formy vlastních vojsk, terén, roční dobu a povětrnostní podmínky. Kromě toho je nutno současně zkoumat tvřež otázku v nepříteli.

Toto vše nám dokazuje, že ve vojenskovoědecké práci se projevuje taková mnohostrannost, jakou nenajdeme u žádného jiného vědního oboru.

Z toho také vyplývá, že vojenská věda je povinná při zkoumání forem a způsobů ozbrojeného zápasu využít výsledků celé řady jiných věd. Nebývale prudký rozvoj vědy a techniky v současné době má také za následek, že závislost vojenské vědy na ostatních vědních oborech neustále vzrůstá a ve svých důsledcích to znamená, že bojová technika, její vlastnosti a možnosti se neustále a podstatně mění, což spolu se současnou mezinárodní situací na zkracování lhůt, v nichž zásadní problémy vojenskovoědecké práce musí být řešeny. A tak složité a náročné úkoly v krátkých lhůtách je nutno řešit kolektivně a komplexně.

2. *Rozhodujícím předpokladem pro rozvíjení kolektivnosti a komplexnosti v řešení úkolů vojenskovoědecké práce je správně stanovit komplexní a stěžejní úkoly*, které již svojí stavbou a konečným cílem dávají zásadní organizační předpoklady pro výše uvedené formy jejich řešení. Je nám všem známo že v současné době je v naší lidové armádě vyvíjeno velké úsilí k tomu, aby byl vypracován takový perspektivní plán vojenskovoědecké práce, který by uvedené úkoly obsahoval. To je ovšem jedna stránka věci, i když rozhodující. Mým cílem je však ukázat některé hlavní zásady správného pojetí kolektivnosti a komplexnosti práce již na pracovištích, které uvedené úkoly řeší.

a) Tak především k otázkám *kolektivnosti v řešení vojenskovoědecké práce*. Využijí zde některé zkušenosti, které jsme získali na Vojenské akademii Antonína Zápotockého při prosazování zásad kolektivnosti do řešení vojenskovoědeckých úkolů.

Rozhodující pro celou práci je výběr vhodného vedoucího pracovníka a pracovního kolektivu. Je bezpodmínečně nutné, aby za vedoucího pracovníka byl vybrán takový vojenskovoědecký pracovník, u něhož je záruka, že zvládne celý rozsah úkolu, má dostatečnou vědeckou autoritu a organizační schopnosti, aby byl s to na základě anotačního řízení, jehož se musí bezpodmínečně zúčastnit, případně i s dalšími naznačenými pracovníky kolektivu, celou práci organizovat a usměrňovat k splnění konečných cílů práce. Osvědčilo se, aby vedoucí pracovník po skončení anotačního řízení a po ujasnění si cílů práce vydal ve spolupráci se svými spolupracovníky podrobnou osnovu celé práce a organizační směrnice, v nichž musí jasně a konkrétně stanovit celou organizaci práce, její časové uspořádání, konkrétní úkoly jednotlivých pracovníků a jejich cíle, termíny posuzování jednotlivých částí práce, konečné posouzení práce celým kolektivem a její definitivní zpracování.

Zvlášť důležité je, aby i když jde o kolektivní práci, měl každý pracovník *stanoven přesně svůj úkol, za který plně odpovídá*. Aby se však celá práce nestala jakýmsi sborníkem prací jednotlivých autorů je nezbytné, aby vedoucí pracovník soustavně usměrňoval práci všech členů kolektivu a kromě toho náročně vyžadoval dodržení stanovené jednotné koncepce celé práce. Celá práce zpracovaná kolektivem musí být skutečně kolektivním vytvořením a musí se v ní odrážet rozum, zkušenosti a znalosti celého autorského kolektivu.

Všichni členové kolektivu musí být v neustálém styku s vedoucím pracovníkem i mezi sebou a být připraveni spolupřesit i příbuzné úkoly řešené ostatními členy kolektivu.

Vedoucí pracovník musí pracovníky kolektivu, zejména mladší a začínající na řešenou problematiku učít po celou dobu prací nejen po stránce věcné, ale i po stránce používané metodiky práce a současně musí být s to i sám se od kolektivu učít a s trpělivostí a taktem odstraňovat chyby v práci jednotlivých pracovníků.

Rozhodujícím předpokladem úspěšné práce kolektivu je vytvořit skutečně soudružské a dělné ale současně nesmlouvavě vědecko-kritické prostředí. Máme zkušenosti, že tam, kde se podařilo vedoucímu

vytvořit při posuzování vypracovaných úkolů neb jejich částí kritické prostředí bez narušení soudružských vztahů mezi jednotlivými pracovníky, jsou dosahovány nejlepší výsledky. V podmínkách vojenských kolektivů je třeba také mít na paměti slova významného sovětského vědce M. I. Dragomirova, že ve vědě nejsou generálové ani podporučíci.

Dodržení této zásady má hluboký význam. V žádném případě neznamená a nesmí být pojmáno jako úleva od vojenských řádů, kázně a pravidel vojenské zdvořilosti. Ale na druhé straně při práci na vojenskovědeckém úkolu při kritických rozbořech a posuzování jednotlivých jeho částí atd., musí být brán v úvahu názor každého vojenskovědeckého pracovníka bez ohledu na jeho hodnotu a funkci. Jedině tak bude možno dosáhnout plného rozvoje iniciativy a osobního zájmu každého pracovníka kolektivu na řešení úkolu.

Na sovětských vojenských akademiích používají jedno velmi významné opatření k zvýšení vlivu kolektivu na řešení důležitých vojenskovědeckých úkolů a sice několikrát do roka organizují **vědecká shromáždění učitelů akademie**, na nichž projednávají a posuzují v celém kolektivu učitelů akademie návrhy na řešení závažných problémů. Toto opatření má přirozeně značný význam a velký vliv na hodnotu práce i rozvoj vojenskovědeckého myšlení pracovníků akademie.

Velmi významnou činností při kolektivním zpracování úkolů je **kontrola včasného plnění jednotlivých úkolů** vedoucím pracovníkem, protože právě při kolektivním zpracování úkolu, kde jednotliví pracovníci jsou se svojí prací odkázáni na včasné splnění úkolů ostatních spolupracovníků, je dodržení časového plánu velmi vážné.

V zájmu dodržení vysoké hodnoty práce je nezbytné, aby jak vedoucí pracovník tak i ostatní spolupracovníci nebyli zapojeni do řešení více než jednoho úkolu. Dosavadní praxe zadávání vojenskovědeckých úkolů z více složek bez ohledu na kádrové možnosti jednotlivých pracovišť nedovoluje tuto důležitou zásadu dodržovat. To se musí zákonitě projevit na snížené kvalitě prací.

b) Když jsme dosud hovořili o kolektivnosti vojenskovědecké práce, měli jsme na mysli práci kolektivů složených jak z pracovníků stejné specializace, tak i kolektivů z pracovníků různých vědních oborů a specializací. Jak jsem již v úvodu naznačil, soudobé vojenství se vyznačuje takovou různorodostí používané bojové

techniky a specializací vojsk, tak vysokou specializací řešených dílčích problémů, že ani velmi dobře kvalifikovaní vědeckí pracovníci jedné specializace nejsou dnes již s to účinně řešit ani poměrně jednoduché problémy své specializace. Rovněž stále vyšší závislost všech otázek vojenského umění na zaváděné bojové technice nedává dnes žádné vyhlídky pro to, aby úkoly vojenskovědecké práce mohly být úspěšně řešeny pouze pracovníky zaměřenými operace taktického a naopak, aby úkoly vojenskotechnického charakteru mohly být řešeny pouze pracovníky technického zaměření.

Kromě toho dlouholeté zkušenosti z vědecké práce nás přesvědčily o tom, že není efektivní řešit jednotlivé dílčí problémy podle jejich charakteru nebo specializace. V dnešních podmínkách rozvoje všech vědních oborů jeví se jako jediné účinné řešit zásadní problémy vojenskovědecké práce **komplexně**, to znamená v celém souhrnu všech problémů od základu až po konkrétní praktické prověřené závěry použitelné v praxi u vojsk.

Proto jsou také vytvářeny k řešení zásadních vojenskovědeckých úkolů kolektivy složené z pracovníků různých operačně taktických specializací, technických, společenskovědních a lékařských vědních oborů.

Kromě již vyjmenovaných předností a výhod má toto pojetí práce na vojenskovědeckých úkolech ještě tu výhodu, že vnáší do vojenskovědecké práce realnost a pomáhá nám odstraňovat stále se ještě vyskytující teoretizování vojenskovědeckých pracovníků bez ohledu na možnosti bojové techniky a závěry z ostatních vědních oborů k řešeným otázkám. Další výhodou kombinovaných pracovních kolektivů je, že jeho všichni příslušníci díky nutnosti systematických vzájemných konzultací rychleji odborně rostou. Nakonec je třeba zdůraznit i to, že přítomnost vědeckých pracovníků technických, společenskovědních a lékařských vědních oborů pomáhá vnášet do pracovních kolektivů i dlouholeté dobré zkušenosti z metodiky vědeckovýzkumné práce těchto oborů.

Z hlediska formy práce je tedy možnost komplexnosti ve vojenskovědecké práci hodnotit jako vyšší stupeň kolektivnosti, která jedině může v současných podmínkách odzbrojeného zápasu zajistit správnost dosažených závěrů vojenskovědecké práce.

Určitých výsledků jsme již dosáhli v komplexním řešení úkolů vojenskovědecké práce za účasti různých kateder specializací operačně taktických, ale za

minimální účasti techniků, pracovníků společenskovedních a lékařských vědních oborů. Na překážku dalšího a plánovitějšího rozvoje komplexnosti ve vojenskovedecké práci je, že v plánech vědecké práce není dán základ pro jednotné zaměření pracovišť všeho druhu na řešení komplexních úkolů. Není možno očekávat, že bez centrálního plánu podle něhož budou všechna operačně taktická, společenskovední, technická a lékařská pracoviště zaměřena na omezený počet hlavních komplexních výzkumných úkolů, nastane nějaké podstatné zlepšení.

Hlavní problém již není v tom, že by jednotlivé druhy pracovišť s vědeckými pracovníky nechápala význam a přednosti komplexnosti v řešení výzkumných úkolů nebo nejvíce ochotu se na komplexním řešení podílet. Hlavní překážkou je to, že jednotlivé druhy pracovišť dostávají od svých nadřízených odborných složek MNO rozdílné hlavní vědecké úkoly, které je plně vytíží. Věříme, že konference k otázkám vědecké práce pomůže nám vyřešit i tento zásadní problém.

Na naší akademii byly sloučením obou bývalých vojenských akademií VA KG a VTA AZ vytvořeny pro řešení komplexních úkolů vojenského výzkumu velmi dobré podmínky. Vždyť také dosažení jednotného systému výuky operačně taktických a vojenskotechnických disciplín v naší lidové armádě spolu s vytvořením jednotné operačně taktické a vojenskotechnické báze vojenského výzkumu byly vážnými důvody pro sloučení obou akademií. Při tom ještě specificky v našich školských podmínkách se rozšiřují možnosti do komplexního řešení úkolů vojenského výzkumu zapojovat i katedry základně teoretických předmětů jako matematiky, fyziky, chemie i katedry všeobecně technických předmětů jako nauky o materiálu, obrábění, pružnosti a pevnosti apod.

Ve výuce na akademii se již komplexnost dílčím způsobem projevila v tom, že na operačně taktických specializacích byla podstatně rozšířena a zdokonalena výuka technických disciplín a na inženýrských specializacích zdokonalena výuka taktických předmětů.

3. Další možnosti rozvoje komplexnosti vojenskovedecké práce se nám otevírají při realizaci usnesení ÚV KSČ z dubna 1959 „O spojení školy se životem a o dalším rozvoji výchovy a vzdělání v ČSSR“. Aby se naši vědecko-pedagogičtí pracovníci dostali do nejužšího styku a spojení s vojsky a závody, usilujeme o vytváření tzv.

detašovaných výzkumných pracovišť, složených z pracovníků z praxe a našich učitelů, a to buď u nás na akademii nebo u vojsk a na závodech. Dosud jsme dosáhli dílčích výsledků, a to v tom smyslu, že již máme pět úspěšně pracujících detašovaných výzkumných pracovišť různých závodů na naší akademii a připravuje se prve pracoviště vojenského zaměření při katedře letecké inženýrské služby. To nás plně neuspokojuje, my bychom raději organizovali detašovaná výzkumná pracoviště u vojsk, vyvířená z našich učitelů operačně taktického i technického zaměření spolu s příslušníky vojsk ke komplexnímu řešení vojenskovedeckých úkolů, které je třeba vyřešit v krátkých lhůtách. Takovéto pojetí komplexního řešení vojenskovedeckých úkolů by nejlépe splňovalo požadavky komplexnosti, bylo by největším přínosem pro naše učitele i vojska a pomáhalo by i účinně realizovat usnesení ÚV KSČ z dubna 1959. Je přirozené, že takto vytvářená detašovaná pracoviště by bylo možno využívat nejen ke komplexnímu řešení krátkodobých naléhavých úkolů vojsk, ale i k řešení dlouhodobých úkolů vojenskovedecké práce základního významu k řešení základních teoretických úkolů s předstihem před potřebami vojsk.

Bude jedním z hlavních úkolů rozvoje vojenskovedecké práce na naší akademii v novém školním roce rozšířit síť detašovaných výzkumných pracovišť akademie u vojsk a vojenských zařízení.

4. Poslední otázka, o níž bychom chtěli pojednat při rozboru kolektivnosti a komplexnosti vědecké práce je **hodnocení vypracovaných kolektivních a komplexních vojenskovedeckých úkolů**. Uvádíme tuto otázku záměrně a sice v souvislosti s jiným problémem vojenskovedecké práce, týkajícím se rozvoje základny vojenskovedeckých pracovníků v naší lidové armádě. V současné době je žádoucí, aby vědečtí aspiranti a příslušníci naší armády, kteří usilují o získání vědecké hodnosti kandidátů vojenských věd formou kandidátských zkoušek, ponejvíce obhájili jako svoje kandidátské disertační práce úspěšně zakončené služební vojenskovedecké úkoly. Tim je i řešen oprávněně kritizovaný nedostatek, že některé kandidátské práce nepřinesly ten účinek, který byl očekáván, mnohdy jejich témata byla volena bez ohledu na konkrétní potřeby praxe apod.

Nyní, jak to bude s kolektivními pracemi, na jejichž řešení se podílela řada pracovníků. Zásadně je **možno využít i částí kolektivních vojenskovedeckých úkolů k obhajobě jako kandidátské diser-**

tační práce. Jak jsme již uvedli vpředu i v kolektivní práci musí být přesně určen podíl jednotlivých spoluautorů a musí být vyznačen i na práci. Proto je také nezbytně nutné, aby hodnocení kolektivních

prací bylo prováděno sice jako jednoho díla, ale současně aby v zhodnocení byly konkrétně ohodnoceny i ucelené části zpracované jednotlivými pracovníky kolektivu.

Závěrem bychom chtěli upozornit na to, že rozvoji kolektivnosti a komplexnosti vojenskovo vědecké práce by měla být věnována podstatně větší pozornost než dosud. Dosáhnout plného porozumění u všech příslušníků armády, kteří se na řešení vojenskovo vědeckých úkolů aktivně podílí, znamená i na ideologické frontě bojovat proti některým pozůstatkům a přežitkům starého individualismu vědeckých pracovníků. Požadavek mnohostrannosti vojenskovo vědeckého zkoumání při řešení zásadních úkolů vojenskovo vědecké práce určuje i nutnost kolektivnosti a komplexnosti práce jako jednoho z rozhodujících předpokladů pro úspěšné řešení problémů soudobého vojenství.

K otázce stranickosti vědeckovýzkumné práce

Inž. podplukovník

CSc. Jan Matušína

Jednou z nejdůležitějších otázek rozvoje naší socialistické společnosti v současné etapě a zároveň rozvoje naší armády, je podstatně zkvalitnění vědeckovýzkumné práce. Těmto otázkám je v poslední době věnována mimořádná pozornost, která se odráží v příslušných stranických a vládních usneseních.

Pokud jde o nás, pracovníky Vojenské akademie Antonína Zápotockého, je z tohoto hlediska nejzávažnější „Usnesení vlády ČSSR ze dne 12. října 1960, č. 929, o kádrovém, finančním a materiálním zajištění dalšího rozvoje vědecké a výzkumné činnosti vysokých škol o zlepšení jejího řízení a organizace“ a její aplikace na vojenské školství, uvedená v SN MNO č. 5 z 1. 7. 1961. Tento dokument bezprostředně navazuje na usnesení ÚV KSČ z dubna 1959 „O těsném spojení školy se životem a o dalším rozvoji výchovy a vzdělání v ČSR“, které se stalo základním pilířem v otázkách výchovy vzdělaného socialistického člověka, schopného řešit všechny problémy, související s bouřlivým rozvojem výrobních sil za socialismu a komunismu.

Základním požadavkem na vědeckovýzkumnou práci v našich historických podmínkách je, že musí být stranická. Otázka stranickosti ve vědeckovýzkumné práci je sice všeobecně uznávána a proklamována, cvšem podle mého názoru je často nesprávně chápána a vysvětlována. Hlavní příčinu vidím v tom, že přes poměrně značné zlepšení, je vědecká práce z velké části dosud doménou vědeckých pracovníků, kteří často stojí mimo politické dění a nebo se ho zúčastňují jen proklamativně. Svůj malý poli-

tický projev odůvodňují většinou „zápalem“ pro vědeckou práci a poukazováním na to, že při dnešním rozvoji vědy a techniky nutno veškerý čas a energii věnovat vědecké práci.

Někdy je stranickost vědecké práce chápána tak, že stačí znát základní poučky a kategorie marxistické filosofie a vhodné je používat. Nebo, že stačí v úvodní kapitole odsoudit západní teorie a publikace a správně vyzvednout autory a publikace sovětské. Takovéto zúžení a jednostranné chápání stranickosti ve vědě svědčí o zásadním nepochopení této linie a nebudeme s ním dále polemizovat.

Myslím, že nemá smysl zde polemizovat také s takovými názory, že stranickost ve vědě musí nutně znamenat odklon od objektivní pravdy a tendenční zkreslování faktů, jak o tom mluví buržoazní ideologové. V naší společnosti je tato otázka již jasná a velké úspěchy Sovětského svazu ve vědě a technice jsou jen důkazem toho, že právě spojení stranickosti a vědeckosti je zdrojem úspěchů socialistického zřízení.

Nedodržování principů stranickosti ve vědecké práci spočívá dnes podle mého názoru v jiných otázkách, které se zdají na první pohled podružnější.

Stranickost vědecké práce chápeme jako soulad cílů výzkumu, hlavních směrů a využití dosažených výsledků se společenskými potřebami a požadavky dělnické třídy a komunistické strany, s potřebami a požadavky plánovitého a proporčního rozvoje výrobních sil. Pokud jde o vojenskovo vědeckou práci, máme pochopitelně na mysli jednotu cílů a hlavních směrů vý-